

Høringsinnspill Endringer i krisesenterlova

Myndighetene har en klar menneskerettslig forpliktelse til å sikre at det finnes et tilstrekkelig antall gode, likeverdige og tilgjengelige krisesenter som kan gi trygge husrom til alle utsatte. Det er ingen tvil om at myndighetene er forpliktet til å sette av tilstrekkelige menneskelige og økonomiske ressurser til dette arbeidet.

Ombudet mener derfor at det er positivt at departementet har gjennomgått krisesenterloven. Etter vår vurdering vil imidlertid ikke lovforslaget sikre at krisesentertilbudet blir godt, likeverdig og tilgjengelig for innbyggere i alle kommuner. Vi mener det er flere alvorlige svakheter ved lovforslaget. Vi ber komiteen om:

- Å sikre økte ressurser til krisesentrene ved å endre til en statlig finansieringsmodell med tilstrekkelige øremerkede midler.
- Å lovfeste krav til en bemanningsnorm ved krisesentrene og krav til lengste tillatte reisevei til nærmeste senter.
- Å ikke vedta en lovfesting av krav om alternative botilbud, men heller lovfeste krav til fysisk utforming av krisesentre.
- Å sikre at lovteksten synliggjør de særskilte forpliktelsene krisesentrene har til å tilrettelegge og sikre likeverdige tilbud for beboere uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse
- Å sikre at kommunens forpliktelser i rehabiliteringsfasen i større grad tydeliggjøres i lovteksten.

Behov for økte ressurser til krisesentrene

Mangelfull finansiering av krisesentrene vil etter ombudets vurdering klart være i strid med forpliktelsene etter Kvinnekonvensjonen og Istanbul-konvensjonen. Lovforslagene bidrar ikke til å styrke krisesentrenes ressurssituasjon, hverken økonomisk eller bemanningsmessig. Dette er alvorlig.

Vi mener at nåværende finansieringsmodell må endres fra at man utelukkende finansierer krisesentrene gjennom kommunerammen, til at hele eller deler av bevilgningen blir statlig øremerket. Dette vil bidra til å skape bedre forutsigbarhet i bevilgningene, hindre at kommunene velger tilbud først og fremst ut fra pris og ikke ut fra kvalitet og tilgjengelighet, og også sikre at krisesentrene, uavhengig av

kommunens økonomi, kan klare å oppfylle lovens krav til kompetanse, bemanning og tilgjengelighet.

I tillegg til en endret finansieringsmodell, savner ombudet fortsatt et lovendringsforslag om bemanningsnorm, som kan sikre at alle krisesentre har tilstrekkelig bemanning gjennom hele døgnet. For eksempel kan det stilles krav i loven til antall ansatte ved et krisesenter per innbygger.

Vi mener videre at det bør lovfestes et krav om lengste tillatte reisevei til nærmeste krisesenter, for å forhindre at kommuner legger ned sentre, som igjen vil skape barrierer for voldsutsatte som trenger hjelp. Det er i tillegg nødvendig å sikre dekning av reiseutgifter, også i tilfeller der krisesenteret er langt unna for eksempel barnehage, skole og jobb, og det er nødvendig med dekning av utgifter for at beboere skal kunne fortsette i sin barnehage, skole og lignende.

Kritiske til forslaget om å lovfeste et krav til likeverdige, alternative botilbud

Ombudet er enig i at det er nødvendig å tydeliggjøre kommunens ansvar for å sikre at alle beboere får et likeverdig krisesentertilbud. Vi er fortsatt kritiske til forslaget om å lovfeste et krav til likeverdige, alternative botilbud, som etter forslaget kan være botilbud andre steder i kommunen enn på krisesenteret. Vi er bekymret for at forslaget kan bli en "sparepost" for kommunene, ved at eksempelvis rusavhengige henvises til andre midlertidige botilbud som rusinstitusjoner, uten spesialkompetanse på vold eller tilrettelegging for særskilte behov voldsutsatte kan ha, framfor at krisesentertilbudet styrkes slik at de faktisk har mulighet til å ivareta alle brukergrupper. Dette er alvorlig fordi det er på krisesenteret spisskompetansen på vold finnes, her finnes det tilpassede aktiviteter og tilbud for voldsutsatte, og det er krisesenteret som skal hjelpe til i reetableringsfasen. Plasseres brukere et annet sted i kommunen, er det etter vår oppfatning stor fare for at de ikke får et likeverdig tilbud.

Fysisk utforming av krisesentrene

For å hindre at noen brukergrupper avvises fra krisesentrene, mener ombudet at man i stedet bør lovfeste krav til fysisk utforming av lokalene; at alle krisesentre må ha lokaler som gjør det mulig å skjerme enkelte brukere, samt at sentrene gjennom eksempelvis en lovfestet bemanningsnorm sikres tilstrekkelig bemanning med nødvendig kompetanse. Med dette må det selvsagt følge økte ressurser.

Vi mener altså at det må lovfestes et krav om fysisk utforming av krisesentre, som blant annet sikrer adskilte boområder og oppholdsområder for kvinner og menn, skjermede avdelinger/områder for personer som ikke kan eller ønsker å oppholde seg sammen med andre (eksempelvis kvinner i aktiv rus) og krav om at lokalene er tilgjengelige for personer med fysiske funksjonsnedsettelse.

Særskilte forpliktelser til å tilrettelegge og sikre likeverdige tilbud

Ombudet mener det er uheldig at lovteksten ikke synliggjør de særskilte forpliktelsene krisesentrene har til å tilrettelegge og sikre likeverdige tilbud for beboere uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder eller kombinasjoner av disse, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 6, § 8 og § 24. Det er positivt at loven fremhever plikten til å sikre samers rettigheter, men uten en konkretisering av hva dette faktisk innebærer, er vi bekymret for at forslaget ikke får praktisk betydning.

Tilbudet til voldsutsatte er for dårlig i reetableringsfasen

Vi støtter at det presiseres i loven at krisesentrene har en særlig plikt og rolle når det gjelder å gi brukere støtte, veiledning og hjelp i kontakt med andre deler av tjenesteapparatet, også i reetableringsfasen. Dette følger imidlertid allerede av lovkravene, men blant annet manglende økonomisk forutsigbarhet for krisesentre gjør det vanskelig å oppfylle dette i praksis. Voldsutsatte etterlyser også en koordinatorfunksjon i reetableringsfasen, en person med voldskompetanse som kjenner deres sak og kan sette dem i kontakt med de aktuelle instanser, og som kan følge opp kontakten. For at den foreslåtte lovendringen skal få betydning i praksis, må derfor plikten også følges opp med økte midler til dette arbeidet.

Vi savner også at kommunens forpliktelser tydeliggjøres. Forskning viser for eksempel at det er ulike forståelser av hva reetableringsfasen er, at de kommunale tjenestene ikke følger opp slik de skal og at hjelpen fra kommunale tjenester er avhengig av at krisesentrene er pådrivere overfor kommunen. Det er et stort behov for at nasjonale myndigheter avklarer forventninger til det kommunale tjenestetilbudet i reetableringsfasen.

Lovendringen svarer heller ikke ut utfordringen ved at oppholdet på krisesenter er ment å være kortvarig, samtidig som behovene til voldsutsatte i reetableringsfasen kan være langvarige. Når det gjelder ansvaret for å samordne det mer langsiktige tjenestetilbudet i reetableringsfasen er dette kommunenes, og ikke krisesentrenes,

hovedansvar. Lovteksten bidrar ikke til å synliggjøre dette, og tydeliggjør heller ikke ansvarsfordelingen mellom krisesentrene og det øvrige tjenestetilbudet. Det er til sist behov for mer overordnede strukturer for koordinering av langsiktig oppfølging, som også når ut til voldsutsatte personer som ikke har benyttet overnattingstilbudet eller som er i kontakt med andre deler av det kommunale tjenesteapparatet.

Sendt inn 08.05.2025